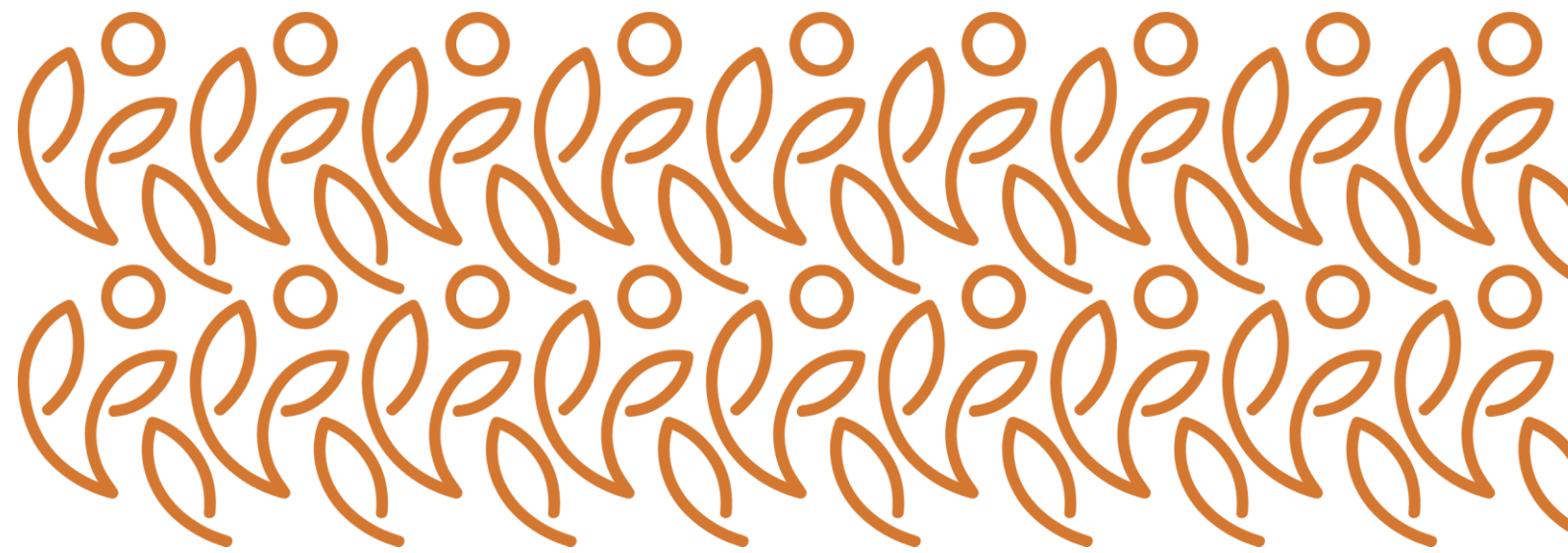

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen soveltamisohjeet 1.1.2026 alkaen

Sisällys

1	Yleistä	3
1.1	Tuen hakeminen	3
1.2	Tuen myöntäminen	4
1.3	Päätös	4
2	Täydentävä toimeentulotuki (ToTul § 7 c)	5
2.1	Asuminen	5
2.2	Vuokrarästit	6
2.3	Huonekalut ja kodinkoneet	7
2.4	Lastentarvikkeet	8
2.5	Opiskelu	8
2.6	Lasten harrastusmenot	9
2.7	Edunvalvonta	9
2.8	Vaatteet	9
2.9	Matkakustannukset	10
2.10	Lapsen luonapito	11
2.11	Terveystuettomenot	11
2.12	Hautausmenot	12
2.13	Muut menot	13
3	Ehkäisevä toimeentulotuki (ToTul § 8)	14

1 Yleistä

Hyvinvointialue päättää erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvista täydentävän toimeentulotuen menoista sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta. Tarkoituksena on, että toimeentulotuen myöntäminen perustuu sosiaalihuollossa yhdessä asiakkaiden kanssa tehtyyn palvelutarvearvioon ja asiakassuunnitelmaan. Palvelutarpeen arvio voidaan jättää tekemättä sellaisissa tilanteissa, jolloin se on ilmeisen tarpeeton. Toimeentulotuen myöntäminen on enemmän sosiaalityön väline kuin pelkkä etuus. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella työikäisten palvelualueella valmistellaan yhdenmukainen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistus. Ohjetta tulee soveltaa rinnakkain toimeentulotukilain kanssa. Täydentävän toimeentulotuen kohteissa on sovellettu THL:n toimeentulotuen kohdeluokituksia.

Toimeentulotuen tarkoituksesta säädetään toimeentulotukilain 1 § seuraavasti: Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo. Harkittaessa otetaan huomioon hakijan tulot ja varat. Toimeentulotukilain 2 § mukaan toimeentulotukea hakeva 17–64 –vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän ole työssä tai toimi yrittäjänä, opiskele päätoimisesti tai ole pykälässä ilmoitettujen poikkeusten nojalla esteellinen vastaanottamaan työtä.

Sosiaalinen luototus on hyvinvointialueella käytössä. Sen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalinen luotto ei vaikuta toimeentulotuen myöntämiseen.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella toteutetaan taloussosiaalityötä talousohjauksen, toimeentulotuen ja sosiaalisen luototuksen lisäksi osallistumalla talousneuvolatoimintaan yhdessä ulosottoviraston, Kelan ja talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Palvelut ja tukimuodot ovat alueellisesti kaikkien saavutettavissa ja taloussosiaalityön keinoin pyritään auttamaan talousvaikeuksissa olevia henkilöitä ja perheitä.

Toimeentulotukilain 27 e § hyvinvointialue on asettanut alueellisen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja toimeentulotukiasioiden käsittelyn kehittämisestä sekä yhteistyön toteuttamista koskevista asioista alueellaan.

1.1 Tuen hakeminen

Asiakkaan tulee hakea ensisijaisesti Kelan perustoimeentulotukea. Hyvinvointialueelta voi hakea toimeentulotukea suoraan pääsääntöisesti vain silloin, kun henkilöllä tai perheellä on Kelassa voimassa oleva toimeentulotukipäätös, joka sisältää toimeentulotukilaskelman.

Toimeentulotukea haetaan sähköisellä hakemuksella, kirjallisella hakemuksella tai viranhaltijan suostumuksella suullisella hakemuksella esim. ajanvarausasioinnilla sosiaalitoimessa, neuvottelussa, puhelimitse, etäyhteydellä tai kotikäynnillä. Hakemuksia ei vastaanoteta sähköpostin, tekstiviestin, tai muiden viestien välityksellä.

Hyvinvointialueella on otettu käyttöön työikäisten yhtenäinen asiakasohjaus, jolla pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan toimeentulotuen lyhyet asiat. Lisäksi työikäisten palveluissa on aloitettu ammattilaisten chat-palvelu, joka kattaa koko alueen viitenä päivänä viikossa.

Hakijan ei tarvitse itse tunnistaa hakeeko täydentävää vai ehkäisevää toimeentulotukea, vaan asia ratkaistaan hyvinvointialueella. Myös Kela voi tarpeen tullen siirtää perustoimeentulotukipäätöksen jälkeen asiakkaan hakemuksen liitteineen hyvinvointialueelle joko asiakkaan tai työntekijän pyynnöstä.

Ehkäisevän tai täydentävän toimeentulotuen hakemuksen liitteeksi tarvitaan tiliotteet kaikista talouden käytettävissä olevista tileistä 2 kuukauden ajalta, sekä muut hakemuksen kannalta tarvittavat liitteet, kuten esimerkiksi laskut, joihin tukea haetaan.

Asiakkaalla on oikeus päästä keskustelemaan hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa puhelimitse tai henkilökohtaisella käynnillä viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa siitä, kun hän on sitä pyytänyt (ToTul §14 e)

1.2 Tuen myöntäminen

Toimeentulotukea voidaan myöntää hakijan asuinpaikkakunnan hyvinvointialueelta, jossa tuen hakija vakituisesti oleskelee. Hyvinvointialueen ulkopuolella asuvalla on mahdollisuus saada kiireellistä toimeentulotukea, mikäli alueen sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja arvioi tilanteen kiireelliseksi tarvittaessa yhteistyössä Kelan kanssa. Kiireelliseen hakemukseen tulee tehdä päätös samana päivänä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Toimeentulotukea myönnetään hakemisajankohdan kuukaudelle ja erityisen tarpeen perusteella tukea voidaan myöntää takautuvasti tukeen oikeuttaviin maksamattomiin menoihin

1.3 Päätös

Toimeentulotukipäätös kaikkiin hakemuksiin annetaan kirjallisena, joko sähköisesti tai kirjepostin välityksellä, viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta tai pyydettyjen lisäselvitysten saapumisesta. Päätös sisältää perustelut lainkohtineen, tiedon mille ajalle se on tehty ja oikaisuvaatimusohjeet.

2 Täydentävä toimeentulotuki (ToTul § 7 c)

Täydentävä toimeentulotuki on useimmiten tilapäistä ja sitä voidaan myöntää erityisiin menoihin ja tilanteisiin perustuen. Tukea myönnettäessä kiinnitetään huomiota pitkäaikaiseen perustoimeentulotuen asiakkuuteen, joka ilmenee Kelan päätöksistä.

THL:n määritelmän mukaan toimeentulotukiasiakkuus on pitkäaikaista, kun henkilö on saanut perustoimeentulotukea vähintään 8–10 kk vuoden aikana. Toimeentulotukilain 7 c § mukaan henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

Kelan perustoimeentulotukilaskelmassa huomioituja menoja ei myönnetä tuen hakijalle toistamiseen, vaan katsotaan perustoimeentulotuen olevan pääasiallinen tapa tukea siihen kuuluvia menoja. Tällaisia menoja ovat mm. asumisen ja terveydenhuollon menot. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voidaan kuitenkin erityisin poikkeuksin myöntää esimerkiksi asumisen tai terveydenhuollon kustannuksiin silloin, kun sosiaalihuollollinen tuen tarve sitä perustellusti edellyttää. Myöntämistä edeltää selvitys, jonka perusteella voidaan todeta, ettei riittävää tukea ole voitu Kelasta saada tuloylijäämän tai muun syyn perusteella.

Harkinnanvaraisen toimeentulotuen myöntämisessä lähtökohtana on toimeentulotukilain 1 §:ssä tarkoitettu välttämättömyys. Hyvinvointialue suosittelee, että asiakkaat mahdollisuuksien mukaan hyödyntävät kiertotaloutta kestäväen kehityksen ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisten ratkaisujen näkökulmasta.

2.1 Asuminen

Muut kuin perusmenoihin kuuluvat asumisesta aiheutuvat menot:

Asumismenojen ylittäessä Kelan asettaman kohtuullisten asumismenojen rajan, ohjataan asiakasta ensisijaisesti etsimään kokonaiskustannuksiltaan edullisempaa asuntoa tai asumismuotoa. Asumismenojen kuntakohtaiset rajat voit tarkistaa Kelan sivuilta: [Asumismenojen kuntakohtaiset rajat](#).

Kelan normin ylittävät asumismenot voidaan tapauskohtaisesti harkinnalla huomioida sekä Kelassa että sosiaalitoimessa järjestelyajaksi. Sovittuna järjestelyaikana (yleensä 3 kk) asiakkaan on aktiivisesti etsittävä edullisempaa asuntoa. Mikäli asiakas ei voi saada välttämättömäksi katsottua vuokra- tai sähkövakuutta Kelasta, voidaan se harkinnalla myöntää hyvinvointialueelta. Vuokravakuus myönnetään pääsääntöisesti maksusitoumuksena.

Itsenäistyvien nuorten tilanteet, eri kulttuurien erityispiirteet ja asumismenojen kohtuullisuus otetaan hyvinvointialueella huomioon lähtökohtaisesti samoin kuin Kelassa.

Muuttokustannukset:

Muuttokustannukset sisältyvät Kelan perustoimeentulotukeen. Asiakasta ohjataan hakemaan tuki Kelasta ja tarvittaessa annetaan tilanteesta sosiaalihuollon lausunto. Hyvinvointialue voi myöntää tukea muuttoon vain hyvin erityisissä tilanteissa.

Omakotitalossa asuva:

Omakotitalossa asuvan lämmityskustannukset sisältyvät Kelan perustoimeentulotuen asumismenojen kokonaiskustannuksiin. Mikäli tuen hakijalla on Kelan perustoimeentulotuen laskelmassa tuloylijäämää ja taloudellinen tilanne kuitenkin hyvin vaikea, voidaan hyvinvointialueelta myöntää tukea öljylaskuun tai polttopuihin.

- polttopuut 5–10 mottia/vuosi (sekaklapi)
- öljy enintään 1500 litraa kerran/vuosi

Muut kuin varsinaiset asumismenot:

Sosiaalitoimesta voidaan tarvittaessa antaa varallisuuslausunto asiakkaan tilanteesta silloin, kun henkilö hakee vähävaraisuuden vuoksi vapautusta viemäriverkostoon liittymisestä (Vesihuoltolaki § 11). Lausunto on vapaamuotoinen ja sen laatimista varten asiakkaan tulee toimittaa tarvittavat selvitykset taloudellisesta tilanteestaan.

Kiinteistöjen peruskorjauskustannuksiin ei myönnetä harkinnanvaraista toimeentulotukea. Näihin tarpeisiin on mahdollisuus hakea esim. Varken (ent. ARA) korjausavustusta. Linkki: [Avustusohjeet](#)

Sosiaali- ja kriisipäivystys voi majoittaa henkilön tai perheen tarpeiden perusteella tilapäiseen asumiseen (esim. tulipalosta aiheutunut kodin menetys). Näihin yöpymis- ja majoituskustannuksiin voidaan myöntää ehkäisevää toimeentulotukea.

2.2 Vuokrarästit

Vuokrarästin kattamiseksi tulee hakea Kelan perustoimeentulotukea takautuvasti. Kelalle toimitetaan selvitys rästien muodostumisen syistä. Selvitys voi olla esimerkiksi sosiaalihuollon lausunto hyvinvointialueelta tai lääkärin lausunto vakavasta ja yllättävästä sairastumisesta. Lausunnossa on mm. erikseen perusteltava se, miksi asia olisi käsiteltävä takautuvasti. Kelan etuudet on mahdollista maksaa suoraan vuokranantajalle, jolloin myös vuokranantajilla on mahdollisuus tätä esittää.

Vuokrarästeistä tulee hakijan pyrkiä ensisijaisesti sopimaan vuokranantajan kanssa maksusuunnitelmaa rästien hoitamiseksi. Täydentävää toimeentulotukea voidaan perustellusta syystä myöntää asumista vaarantavaan vuokravelkaan.

Asiakkaan oman toiminnan tulee tukea asian edistymistä ja tämän kanssa laaditaan yhdessä suunnitelma uuden velan ehkäisemiseksi. Suunnitelma voi

sisältää esim. edunvalvonnan hakemisen, välitystilin aloittamisen tai muuta oman tilanteen edistämistä.

Toimeentulotuen hakijoiden vuokravelat saattavat olla toistuvia ja kokonaissummaltaan mittavia, jolloin yhden kuukauden vuokravelan maksaminen täydentävällä toimeentulotuella ei välttämättä ratkaise tilannetta. Lyhytaikaisen vuokravelan hoitamiseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli sen avulla voidaan realistisesti turvata tuleva asuminen. Tällöin laaditaan suunnitelma tulevasta menoista selviytymiselle ja edellytetään mm. Kelan asumistuen kääntäminen suoraan vuokranantajalle.

Sähkö- ja vesimaksurästit:

Sähkö- ja vesimaksuihin liittyvät rästit sekä sähkön ja veden katkaisutilanteet käsitellään kuten vuokrarästitkin.

2.3 Huonekalut ja kodinkoneet

Kodinperustamiskuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea yleensä kerran, erotilanteissa ensisijaista on omaisuuden ositus. Myös avoliitossa eläneiden, eroavien pariskuntien edellytetään jakavan irtaimistonsa vastuullisesti siten, että molempien arjen elämisen perusedellytykset täyttyvät ja myös mahdollisten lasten etu huomioidaan. Tätä painotetaan myös päätöksenteossa.

Jälkihuollossa olevien nuorten siirtyessä itsenäiseen asumiseen käytetään ensisijaisesti lastensuojelulain mukaisia itsenäistymisvaroja

Hakijan tilanne, olosuhteet ja terveydentila huomioiden, kodin perustamiskustannuksiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea. Tällaisia tilanteita ovat voivat olla esim. vankilatuomion / asunnottomuuden jälkeinen asuminen tai nuoren itsenäistyminen. Tarvittaessa asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arvio ja kodin hankintoja arvioitaessa suositellaan kotikäyntiä.

Hakijan tulee tehdä selvitys hankinnoista, johon toimeentulotukea haetaan. Myönnettäessä tukea kodin perustamiskustannuksiin, voidaan käyttää harkintaa perheen koon mukaan. Välttämättömiksi kodin hankinnoiksi katsotaan yleensä sänky ja patja, keittiön pöytä ja tuolit sekä kohtuullinen määrä valaisimia, astioita, kodin tekstiilejä ja siivousvälineet. Perustamiskustannus sisältää tällöin kaikki kalusteet ja tarvikkeet. Tuki voidaan antaa joko maksusitoumuksena tai rahana, jolloin asiakkaan tulee esittää tositteet hankinnoista.

- yhden henkilön talous enintään 500 €
- kahden henkilön talous enintään 700 €
- kolmen tai useamman henkilön talous soveltaen

Yksittäisiin kodinhankintoihin voidaan kerta-avustuksena myöntää täydentävää toimeentulotukea silloin, kun toimeentulotuen tarpeen pitkäaikaisuus sekä toimintakykyä heikentävä sairaus tai muu perheen erityinen olosuhde sitä edellyttää.

- pyykinpesukoneen hankintaan enintään 300 € (sis. asentaminen ja kotiinkuljetus), ellei koneen korjaaminen (max 150 €) ole edullisempi vaihtoehto. Asiassa huomioidaan, onko pesutupa käytössä. Päätöstä tehtäessä voidaan huomioida henkilön mahdollinen sairaus tai vamma, joka tulee todentaa lääkärintodistuksella tai epikriisillä. Asia voidaan todentaa myös kotikäynnillä tai sillä, että tuen hakijan tilanteesta on jo valmiiksi riittävästi tietoa. Uutena hankitun pesukoneen tulee toimeentulotuen myöntämisen kannalta kestää vähintään 5 vuotta.
- lapsen tai aikuisen sänky patjoineen enintään 200 €
- ruokapöytä ja tuolit enintään 170 €
- tekstiilit, astiat, valaisimet, siivousvälineet yhteensä enintään 130 €
- Ensisijaisesti otetaan huomioon käytettyinä hankitut kalusteet ja kierrätyksestä saadut huonekalut kestävä kehitys ja taloudellisuusnäkökulmat huomioiden

2.4 Lastentarvikkeet

Lastentarvikkeisiin voidaan kerta-avustuksena myöntää lapsiperheisiin:

- vaunut enintään 100–250 €
- vauvansänky patjoineen enintään 145 €
- turvakaukalo tai turvaistuin enintään 80 €

Tuki myönnetään noin 1kk ennen laskettua aikaa. Mikäli vanhemmat eivät asu yhdessä ja kyseessä on yhteishuolto, esim. vuoroasuminen, arvioidaan tuen tarvetta lapsen edun näkökulmasta erikseen molempien vanhempien kohdalla.

2.5 Opiskelu

Opiskelijan ensisijainen tulo koostuu opintoetuuksista, joihin kuuluvat opintoraha ja opintolaina. Opiskelijan tulee varautua käyttämään opintolainaa siten, että se kattaa kaikkien opiskelukuukausien menoja. Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä sen perusteella, että nostettu opintolaina on käytetty muuhun menoon tai hyvin lyhyessä ajassa.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää opiskelijalle opiskelusta aiheutuviin hankintoihin ja muihin pakollisiin menoihin. Tukea harkittaessa otetaan huomioon aikaisempi koulutus ja tilanne työmarkkinoilla. Kouluttautumista tuetaan, mikäli on tarvetta hankkia uusi ammatti tai työllistymistä parantava lisäosaaminen. Tuesta päätettäessä otetaan huomioon TE-palveluissa tehty suunnitelma, aktivointisuunnitelma tai muu sosiaalihuollossa laadittu suunnitelma. Opiskelijan tulee lisäksi esittää dokumentti läsnäolosta ja opintojen etenemisestä.

Kela voi myöntää oppimateriaalilisää 52.24€/kk. Oppimateriaalilisän hakeminen opiskelumenoihin on ensisijaista ja siihen vaikuttavat vanhempien tulot, mikä huomioidaan täydentävää tukea myönnettäessä. Oppimateriaalilisään ei tule oikeutta, jos opiskelijalla on oikeus maksuttomaan koulutukseen. Opiskelun matkakustannukset käsitellään kohdassa 2.9

- välttämättömän (todistus oppilaitoksesta) tietokoneen hankinta enintään 300 €
- muita opiskelutarvikehankintoja voivat olla laskin enintään 100 € tai aloituspaketit enintään
- 300 €
- pakolliset luvat tai vaatemenot
- pääsykoemaksut
- mahdolliset koulutukseen tarvittavat lääkärintodistukset

2.6 Lasten harrastusmenot

Lasten vähäiset harrastusmenot sisältyvät lähtökohtaisesti Kelan perustoimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Täydentävää tukea lasten harrastusmenoihin ja esimerkiksi koulussa (selvitettävä, onko välineitä lainattavissa koululta) tarvittaviin perusliikuntavälineisiin, voidaan myöntää lähivanhemmalle.

Kouluikäisille voidaan myöntää tukea myös muihin erityisiin harrastuksiin. Harrastuksen tulee olla ohjattua harrastustoimintaa ja tukea voi saada yhteen säännölliseen harrastukseen/lapsi/vuosi. Harrastustoimintaa voidaan tukea myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena, mikäli hyvinvointialue niin päättää.

- harrastustoimintaan ja perusliikuntavälineisiin enintään 150 €/lapsi/v. sisältää myös lasten polkupyörät ja kypärät. (Edellytetään välineiden kierrätystä perheen sisällä)
- erityisen harrastuksen menoja voidaan tukea enintään 400 €/lapsi/v. (200 € kevät/200 € syksy). Mikäli maksut ovat tätä suuremmat, on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä saamaan harrastustoimintaan muutakin rahoitusta tai tukea. (Esim. Hope, Pela, SOS-lapsikylä, Tukikummit, Tukilinja, diakonia jne.)

2.7 Edunvalvonta

Edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu otetaan laskelmassa huomioon täydentävän tuen menona. Lisäksi huomioidaan maistraatin edunvalvonnan käsittelymaksut. Menot huomioidaan laskun mukaan erääntymiskuukauden menoina riippumatta siitä, onko meno huomioitu asiakasmaksua määriteltäessä. Mikäli Kelan perustoimeentulotukilaskelmassa on tuloylitys, tämä summa huomioidaan tulona täydentävän toimeentulotuen laskelmassa. Edunvalvontatilille pakollisten kuukausittaisten menojen jälkeen jäänyt saldo huomioidaan käsittelyssä. Hoitotuki huomioidaan harkinnassa, mikäli se ei ole kohtuutonta.

2.8 Vaatteet

Yleisesti vaatetuskulut sisältyvät Kelan myöntämän perustoimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin.

Romaninaisen vaatetukseen voidaan perusosaan sisältyvien vaatemenojen lisäksi myöntää romanihomeeseen enintään kahden vuoden välein maksimissaan 450 €, kun

- tuen hakija on asunut hyvinvointialueella vähintään kahden vuoden ajan huomioiden sen, onko tuki myönnetty edellisellä hyvinvointialueella
- hakijalla on pitkäaikainen Kelan perustoimeentulotuen asiakkuus
- tuki voidaan myöntää romanasusteita säännöllisesti päivittäin käyttävälle ensisijaisesti rahana tai viimesijaisesti maksusitoumuksena. Maksusitoumusta voidaan käyttää vain valmistajalle, jolta löytyy voimassa oleva Y-tunnus.
- pääsääntöisesti tuki myönnetään 18-vuotta täyttäneelle
- muista romanihameen hankkimisen erityisistä kustannuksista asiakas vastaa itse

Ompelukurssille osallistumisen materiaalikustannuksiin tukeminen ei poista oikeutta saada toimeentulotuki romanihametta varten, mikäli tuen saamisen ehdot muuten täyttyvät.

Välttämättömät työvaatteet ja -kengät myönnetään silloin kun tuen hakijan on ne itse hankittava.

- turvakenkiin enintään 50 €
- työvaatteet; takki ja housut, yhteensä enintään 150 €

Lähiomaisen hautajaisiin osallistumiseen voidaan perustoimeentulotuen saajalle myöntää täydentävää tukea. Lähiomaiseksi katsotaan puoliso, lapset, lastenlapset, sisarukset, vanhemmat ja isovanhemmat. Vaatemenot huomioidaan:

- alle 12-vuotiaat 30 €/hlö
- yli 12-vuotiaat ja aikuiset 50 €/hlö

2.9 Matkakustannukset

Matkakustannukset sukulaisten luo, vapaa-ajan matkakulut, asiointimatkat ja matkat kotipaikkakunnalle ym. ovat Kelan perustoimeentulotuen perusosalla katettavia menoja. Perusosa kattaa myös esim. paikallisliikenteen kuukausilipun. Työnhakuun liittyviin matkoihin tuen voi saada TE-palveluista ja terveydenhuollon matkakustannusten omavastuuosuudet kuuluvat Kelan perustoimeentulotukeen.

Matkoja voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa erityisen syyn perusteella, kuten matkat kuntouttavaan työtoimintaan tai sosiaaliseen kuntoutukseen sekä osallistuminen esim. hautajaisiin tai opiskelun pääsykokeen matkakuluihin. Matkakuluja sosiaalipalvelujen toteuttamiseksi arvioidaan erikseen alueilla, joissa julkisen liikenteen palvelut ovat vähäisiä. Päätöksenteossa on keskeistä asiakassuunnitelma, johon kirjattaviin tavoitteisiin ja toimintaan on pystyttävä myös liikkumaan.

Opiskelija voi saada matkoihin koulumatkatukea, jos opiskelupaikkakunta on muu kuin asuinkunta. Tällöin bussimatkojen omavastuuosuudet huomioidaan menoina.

Vangin perhetapaamisen matkakustannukset voivat olla hyväksyttäviä perheen matkakustannuksia.

Omaehtoisen opiskelun matkakustannuksia tuetaan, mikäli opiskelu edistää työllistymistä tai osallisuutta ja matkakulut ovat Kelan perustoimeentulotuen

perusosaan kuuluvia kustannuksia suuremmat. Tuen myöntäminen edellyttää suunnitelmaa, ja päätöksessä huomioidaan mahdollinen maksettava kulukorvaus 9e/ pvä. Ensimmäiselle kuukaudelle voidaan huomioida matkakustannus kokonaan, jatkossa hakija saa työttömyysturvaetuuden lisäksi kulukorvauksen, joka kattaa matkat. Myös työn aloittamisen tilanteessa toimitaan ensimmäisen kuukauden osalta yllä mainitulla tavalla.

Kokemusasiantuntijakoulutukseen osallistuvien perusosalla katettavia suuremmat koulutusmatkat voidaan harkinnalla huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina.

Lähiomaisen hautajaisiin osallistumiseen voidaan myöntää matkakustannukset matkalipun tai polttoainekulujen mukaisesti. Osallistumisen tulee tapahtua Suomen rajojen sisäpuolella.

Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaan. Mikäli oman auton käyttö on perusteltua, myönnetään tosiasialliset kustannukset tai polttoainekulujen mukaan 15 snt/km.

2.10 Lapsen luonapito

Kela myöntää tukea vanhemmalle lapsen tapaamisesta aiheutuviin kustannuksiin, kun tapaamisista on tehty sosiaaliviranomaisen vahvistama sopimus tai siitä on olemassa oikeuden päätös. Lapsen luonapidosta aiheutuvat kustannukset ja matkakustannukset voidaan huomioida määräaikaisesti täydentävän toimeentulotuen menoina sellaisissa tapauksissa, jolloin hakija saa Kelan perustoimeentulotukea ja tuen myöntäminen on lapsen edun mukaista. Majoituskuluja ei erikseen myönnetä. Ensisijaista kuitenkin on tapaamissopimuksen laatiminen.

2.11 Terveystuomenot

Terveystuollossa käytetään ensisijaisesti julkista terveystuoltoa. Toimeentulotuen myöntämisen lähtökohtana on, että asiakas saa julkisen terveystuollon palveluna hoitoa tai tarvittaessa ostopalveluosoituksen, jolloin täydentävää toimeentulotukea ei ole tarkoituksenmukaista myöntää suoraan yksityislääkäripalveluihin.

Tukea myönnetään sellaisiin terveystuoltoon ja kuntoutukseen (esim. toimintakyvyn edistäminen) liittyviin erityismenoihin, jotka katsotaan asiakkaalle välttämättömiksi, eivätkä sisälly Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen.

Lääkkeet kuuluvat vähäistä suurempina terveystuoltomenoina Kelan perustoimeentulotukeen. Vähäisiksi terveystuoltomenoiksi katsotaan esim. käsikauppalääkkeet, jotka sisältyvät Kelan myöntämän perustoimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Kelan tulee ratkaista perustoimeentulotuki myös kiireellisessä tilanteessa. Hyvinvointialueelta voidaan kuitenkin myöntää kertaluontoisesti tukea lääkkeisiin yllättävässä tilanteessa esimerkiksi silloin, kun asiakas kotiutetaan sairaalasta eikä Kelalta ei voi saada toimeentulotukea

lääkkeisiin, eikä asiakkaalla itsellään ole varoja niiden ostamiseen. Lääkkeet myönnetään näissä tapauksissa ehkäisevänä toimeentulotukena. Lääkkeitä myönnettäessä maksusitoumus rajataan tällöin kiireellisiin ja välttämättömiin lääkkeisiin (esim. sydän-, astma- tai diabeteslääkkeet).

Kun lääkäri suosittelee valmisteita, jotka eivät ole lääkkeitä (mm. lisäravinteet, ravintovalmisteet, vatsan pehmikkeet tai suolahapot), Kelan lääkäri arvioi tarvittaessa lääkkeiden ja valmisteiden välttämättömyyttä sairauden tai terveysongelman hoidossa. Hyvinvointialueella ei tehdä asiassa erillistä arviointia, jolloin asia ratkaistaan samalla tavalla kuin Kelassa.

Kun psykoterapiaa myönnetään kuntoutuksena, korvaa Kela terapian kustannuksia ja terapiamaksujen omavastuuosuus huomioidaan perustoimeentulotuessa. Haastattelu- tai tutustumiskäyntejä ei huomioida Kelan perustoimeentulotuessa, joten erityisen tilanteen perusteella voidaan asiakkaalle myöntää osittainen tuki täydentävänä toimeentulotukena esimerkiksi terapian tutustumiskäynneille.

2.12 Hautausmenot

Täydentävää toimeentulotukea hautauskustannuksiin voi hakea suoraan hyvinvointialueelta. Täydentävää toimeentulotukea myönnetään välttämättömiin ja kohtuullisiin hautauksesta aiheutuviin kuluihin kuolinpesälle, jonka varat eivät riitä menoihin. Vainajan tulot ja varat otetaan huomioon täysimääräisesti ja niistä on ensisijaisesti maksettava hautauskulut. Rahavarat ilmenevät saldotodistuksesta ja tiliotteesta. Mikäli vainajalla on varallisuutta, jota ei voida ottaa huomioon toimeentulotukea myönnettäessä, siitä tehdään takaisinperintä (ToTul. § 20). Kunnan järjestäessä hautauksen, voidaan myöntää maksusitoumus kustannuksiin perinnällä.

Hakemuksen liitteinä tulee olla perukirja, tiliote ja hautauksesta aiheutuneet laskut. Vainajan rahavaroja, omaisuutta ja saatavia verrataan välttämättömiin hautauskustannuksiin, jonka perusteella toimeentulotuesta päätetään. Mikäli läheiset tai jokin muu taho ovat ottaneet vastattavakseen hautauskustannukset tai osan niistä, ei vastaaviin menoihin myönnetä toimeentulotukea. Ensisijaisesti tuella maksetaan suoraan laskuja.

Hautauksesta aiheutuviksi välttämättömiä kuluiksi katsotaan arkku, arkkuun huolto, vaatetus, välttämätön kuljetus ja seurakunnan lasku hautaamisesta ja hautapaikasta tai tuhkauksesta. Seurakuntien palvelut ja hinnat vaihtelevat tarpeiden mukaan ja myös alueellisesti.

- hautaustoimiston lasku kokonaishinta enintään 1300 €, joka sisältää arkun, kuljetuksen, vaatetuksen ja kukat arkun päälle
- seurakuntayhtymän kustannukset välttämättömistä hautauskuluista laskun mukaan
- tarvittaessa hautapaikan hinta edullisimmillaan. Tuhkauksen osalta kuljetuskustannus, maksu tuhkauksesta ja sirottelusta.

Mikäli välttämättömät kuljetuskustannukset ovat tavanomaisia suuremmat, ne voidaan ottaa huomioon erillisen selvityksen perusteella. Hautauksesta aiheutuviksi välttämättömiksi kuluiksi ei katsota lehti-ilmoituksia, muistotilaisuutta, hautakiveä eikä laattaa tai nimen kaiverrusta. Myöskään perunkirjoituksesta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea, vaan ne katetaan kuolinpesän varoilla.

Hautajaisiin osallistumisen matkakustannukset ja vaatemeno-ot ovat kohdissa 2.8. ja 2.9. Lisäksi lähiomaisen hautajaisiin osallistuvalla perustoimeentulotuen saajalle voidaan myöntää kukkiin 40 €.

2.13 Muut menot

Asiakkaalle tehtyyn palvelutarpeen arviointiin tai asiakassuunnitelmaan voi perustua muista tarpeista aiheutuvia menoja, esim. erityisryhmien uimahallimaksun vuosittainen omavastuuosuus tai osallistumismaksu suunniteltuun toimintaan. Kotona asumista tukeviin tukipalveluihin, joita ovat esim. siivouspalvelu (ml. raivaussiivous), pyykkipalvelu, vaatehuolto ja kauppapalvelut. Tällaisiin menoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea asiakkaan palvelutarve ja tulot huomioiden.

Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen maksut määritellään asiakkaan maksukyvyn ja palvelutarpeen mukaan siten, että toimeentulotuen tarvetta ei lähtökohtaisesti synny. Määritellyn asiakasmaksun alentaminen on ensisijaista suhteessa toimeentulotukeen.

Tilapäisesti voidaan myöntää toimeentulotukea, mikäli sen katsotaan olevan tarkoituksenmukaisempaa kuin uuden asiakasmaksupäätöksen tekeminen. Mahdollinen toimeentulotuki perusosaan sisältyviä ateriamenoja suurempiin ateriamaksuihin käsitellään täydentävän toimeentulotuen asiana. Kun sosiaalihuollossa on arvioitu asiakkaan tarvitsevan tietyn asumispalvelun, niin voidaan tilapäisesti hyväksyä suuremmat ateriamenot 1-3kk ajalle ja ohjata tuen hakijaa asiakasmaksun alentamisen prosessiin. Ateriamenoja tulee suhteuttaa tuen tarpeeseen koska yhteisöllisessä asumisessa on mahdollisuus vaikuttaa ostettujen aterioiden määrään.

Yhteiskunnan digitalisoituminen voi synnyttää täydentävän toimeentulotuen tarvetta joko kokonaan uuden laitteen hankintatarpeena tai vanhan laitteen rikkoutumisen vuoksi. Harkinnalla voidaan huomioida esimerkiksi asiakkaan välttämättömästä digitaalisesta asiointitarpeesta viranomaisen kanssa aiheutuvat kustannukset, kuten suomi.fi käyttömahdollisuuden turvaaminen. Viimesijaisena tukimuotona voidaan myöntää avustus laitteeseen, joka on yksilöllisesti arvioiden välttämätön henkilölle tai perheelle yhteiskunnallisen osallisuuden mahdollistamiseksi. Tuki myönnetään aina edullisimman markkinoilla olevan vaihtoehdon mukaisesti. Harkinnassa otetaan huomioon toimeentulotuen pitkäaikaisuus tai mahdollisuus säästää hankintaa varten. Ikääntymisen/toimintakyvyn alentumisen perusteella tuki voidaan myöntää myös sellaisissa tapauksissa, joissa perustoimeentulotuessa on vähäinen, alle 100 € tuloylitys.

3 Ehkäisevä toimeentulotuki (ToTul § 8)

Ehkäisevästä toimeentulotuesta säädetään toimeentulotukilaissa (ToTul § 8). Hyvinvointialue myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea, jota voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, häätöjen estämiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Asumisen turvaamiseksi voidaan myöntää uuden asiakkuuden tilanteessa ehkäisevää toimeentulotukea, mikäli tuen hakija ei ole voinut saada äkillisen tai erityisen tilanteensa perusteella katettua asumismenojaan ensisijaisilla tuloilla ja etuuksilla tai Kelan perustoimeentulotuen avulla. Tuki sisältää suunnitelman tulevien asumismenojen maksamisesta.

Ylivelkaantumisen tilanteissa ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää velkaantumisen alkuvaiheen velkakierteen katkaisemiseksi tietty yksilöity meno tai raha-avustuksena enintään henkilön tai perheen perusosia vastaava määrä. Erityinen peruste voi olla esim. tilapäinen muutos tuloissa ja menoissa velkajärjestelymaksun toteuttamisen vaiheessa.

Ehkäisevä toimeentulotuki voidaan tarvittaessa jakaa eriin kuukausille, jolloin tuen myöntäminen ja maksaminen liittyy asiakkaan itse maksamien erien tukemiseen.

Taloudellisen tilanteen äkillisen heikkenemisen perusteella voidaan myöntää ehkäisevää toimeentulotukea välittömän tarpeen mukaisiin ravintomeneihin, välttämättömiin lääkkeisiin, asumismeneihin tai muihin toimeentulotuessa hyväksyttäväksi katsottuihin menoihin sille ajalle, kunnes henkilön tulot ja etuudet ovat normaalisti maksussa. Äkillinen taloudellisen tilanteen heikkeneminen voi johtua esim. sairastumisesta tai olla sellainen tilanne, että tuen hakijalle ei ole maksettu etuutta tai muuta tuloa odotetulla tavalla, jolloin menojen kattaminen vaarantuu. Mikäli tilanteessa syntyy oikeus Kelan perustoimeentulotukeen, se ratkaistaan ensin. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen myöntämä kiireellinen toimeentulotuki on ehkäisevää toimeentulotukea.

Muihin tuen saajan omatoimisuutta edistäviin tarkoituksiin voidaan myöntää suunnitelmallisen sosiaalityön yhteydessä ehkäisevää toimeentulotukea, kun tavoitteena on parantaa ja tukea asiakkaan osallisuutta ja hyvää arkielämää. Tukea voidaan myöntää perus- tai täydentävänkin tuen menokohtiin normiylijäämätilanteessa esim. erityisryhmien uimahallimaksun omavastuuosuuteen, lasten harrastusmenoon tai tuetun loman omavastuuosuuteen, ellei näiden menojen huomioiminen täydentävässä toimeentulotuessa ole riittävää.

Ehkäisevä toimeentulotuki ei perustu laskelmaan, kuten perustoimeentulotuki ja täydentävä toimeentulotuki. Ehkäisevän tuen avulla hyvinvointialueella on

mahdollisuus myöntää joustavammin tukea erilaisissa elämäntilanteissa ja edistää asiakkaan työllistymistä, toimintakykyä, opiskelua tai muuta osallisuutta.